

Økt dødelighet i Irak

Invasjonen i Irak har ført til en betydelig økt dødelighet blant sivilbefolkningen.

Medisinsk forskning er mangfoldig. Men det er likevel lenge mellom hver gang leger engasjerer seg aktivt i å kartlegge dødstallene rundt en internasjonal konflikt. Det har modige helsearbeidere gjort i Irak (1).

30 husholdninger i 33 tilfeldig utvalgte områder ble intervjuet om dødsfall og -årsaker for perioden januar 2002 til september 2004. De nær 1 000 husholdningene omfattet nesten 8 000 personer. Dødeligheten ble sammenliknet i de 15 månedene før okkupasjonen i mars 2003 med de etterfølgende 18 månedene etter invasjonen. I de fleste tilfellene var den ansvarlige intervjueren en irakisk lege som snakket både arabisk og engelsk.

Resultatene viste at invasjonen av Irak har ført til økt dødelighet blant sivilbefolkningen (relativ risiko 2,5; 95 % KI 1,6–4,2). Mens hjerteinfarkt, hjerneslag og død på grunn av kroniske sykdommer var vanligst før invasjonen, var død på grunn av krigshandlinger forvoldt av de utenlandske styrkene klart hyppigst i perioden etterpå.

Snart vaksine mot humant papillomavirus

En vaksine mot humant papillomavirus gir god beskyttelse mot cervixcancer.

I 1975 fant tyske forskere en assosiasjon mellom humant papillomavirus og cervixcancer. Ti år senere kunne viruset påvises i vev fra pasienter med sykdommen. Nå ser det ut til at en vaksine snart kan forebygge cervixcancer (1).

Over 1 000 kvinner deltok i en placebo-kontrollert studie av en vaksine basert på de to mest onkogene undergruppene av humant papillomavirus. I to år etter vaksineringen samlet kvinnene selv regelmessig materiale til virologiske undersøkelser. Vaksinen gav 97 % beskyttelse mot ny infeksjon med humant papillomavirus og 100 % beskyttelse mot vedvarende infeksjon.

– En liknende vaksine er under utprøving også i Norge. Trolig vil vaksiner mot humant papillomavirus bli tilgjengelig om få år. Vi bør derfor begynne å tenke på hvordan de best kan tas i bruk, sier divisjonsdirektør Hanne Nøkleby ved Nasjonalt folkehelseinstitutt.

– I mange land er dette en hyppig kreftform, særlig der man ikke har mulighet til å gjennomføre screeningundersøkelser. I Norge er situasjonen annerledes. Men en vaksine med god effekt og minimale bivirk-

Forfatterne mener at invasjonen har ført til minst 100 000 ekstra dødsfall blant sivilbefolkningen.

– Retrospektive mortalitetsstudier har alltid visse svakheter, sier Morten Rostrup i Leger uten grenser. Men spesielt når resultatene er så klare som her, får vi et godt bilde av menneskelig lidelse og virkninger av krigen. Forfatterne gjør forsiktige estimater. De har også vært i Falluja, et område med særlig voldsomme krigshandlinger. Men selv om Falluja unntas analysen, kommer de frem til et svært høyt tall sivile som er døde som følge av krigen. Man kan derfor sette et stort spørsmålstegn ved påstandene om en «kirurgisk» krigføring mot utelukkende militære mål.

Det imponerende ved denne studien er at den er utført under en pågående konflikt med den risikoen dette innebærer, understreker Rostrup.

Ragnhild Ørstavik
ragnhild.orstavik@fhi.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Roberts L, Lafta R, Garfield R et al. Mortality before and after the 2003 invasion of Iraq: cluster sample survey. *Lancet* 2004; 364: 1857–64.

1 000 kvinner har deltatt i en studie av vaksine mot papillomavirus. Foto Corbis Images

ninger ville sannsynligvis være et godt alternativ til screeningundersøkelser også for oss, både helsemessig og økonomisk, sier Nøkleby.

Ragnhild Ørstavik
ragnhild.orstavik@fhi.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Harper DM, Franco EL, Wheeler C et al. Efficacy of a bivalent L1 virus-like particle vaccine in prevention of infection with human papillomavirus types 16 and 18 in young women: a randomised controlled trial. *Lancet* 2004; 364: 1757–65.

Akustikusnevrinom ved bruk av mobiltelefon

En rekke studier har undersøkt helsefarer ved bruk av mobiltelefon, bl.a. sammenhengen med akustikusnevrinom. Resultatene har vært motstridende. Akustikusnevrinom er en godartet, langsomt voksende svulst. I Norge diagnostiseres omkring 70 nye tilfeller per år.

I en svensk populasjonsbasert pasientkontroll-studie identifiserte forskerne alle tilfeller med akustikusnevrinom i aldersgruppen 20–69 år for perioden 1999–2002 i visse deler av Sverige (*Epidemiology* 2004; 15: 653–9). Detaljert informasjon om mobiltelefonbruk ble samlet fra 148 (93 %) pasienter og 604 (72 %) kontrollpersoner.

Oddsratio for akustikusnevrinom ved regelmessig bruk av mobiltelefon var 1,0 (95 % KI 0,6–1,5). For dem som hadde brukt mobiltelefon i over ti år, økte oddsratio til 1,9 (0,9–4,1). Når forskerne kun inkluderte tumorer på samme side av hodet som telefonen vanligvis ble brukt, var oddsratio 3,9 (95 % KI 1,6–9,5).

Metabolsk syndrom forbundet med kognitiv svikt

Metabolsk syndrom betegner en gruppe risikofaktorer som disponerer for hjerte- og karsykdom, bl.a. abdominal overvekt, hypertensjon, dyslipidemi og insulinresistens. Det er ukjent om metabolsk syndrom også er forbundet med kognitiv svikt.

I en prospektiv observasjonell studie ble ca. 2 600 eldre fulgt opp over fire år (*JAMA* 2004; 292: 2237–42). Om lag 1 000 personer hadde metabolsk syndrom.

De med metabolsk syndrom hadde høyere risiko for kognitiv svikt enn de andre (justert relativ risiko 1,2; 95 % KI 1,02–1,41). Effekten var imidlertid påvirket av nivået av inflammasjonsmarkører (C-reaktivt protein og interleukin-6). Kombinasjonen av metabolsk syndrom og høye nivåer av inflammasjonsmarkører økte risikoen for kognitiv svikt, mens de som hadde metabolsk syndrom og lave nivåer av inflammasjonsmarkører hadde ikke økt risiko for kognitiv svikt.

Tidlig immunglobulin mot multipel sklerose

Pasienter som har en enkelt episode som tyder på multipel sklerose, kan halvere risikoen for å utvikle sykdommen hvis de behandles med intravenøs immunglobulin. Det er konklusjonen på en prospektiv dobbeltblind studie (*Arch Neurol* 2004; 61: 1515–20).

91 pasienter med en førstegangs episode forenlig med demyelinisering bekreftet ved MR, ble randomisert til intravenøs immunglobulin eller placebo.

Etter ett år var sannsynligheten for at en pasient oppfylte kriteriene for multipel sklerose 26 % i intervensjonsgruppen og 50 % i kontrollgruppen ($p = 0,03$).